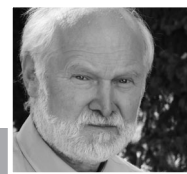

Kovács István

Kovács István
(1945, Budapest) költő,
műfordító, történész,
Salföldön él,
Babérkoszorú-díjas

Akire nem kell emlékeznünk: velünk él

*„Voltak akik megszülettek
voltak akik meghaltak
és voltak olyanok is
akiknek mindez kevés volt”*

Mindkettőnk kedves lengyel írójától, Edward Stachurától idézett sorokkal búcsúzom Szalai Attilától. Mert Attila is azok közé tartozott, akik számára az élet több volt a születésnél és a halálnál.

A telkibányai tanító, Szepesi Csombor Márton 1616-ban Lengyelországba indulva a határátkelőnél beleveste nevét egy tölgyfa törzsébe. Szalai Attila a magyar–lengyel barátságunk ettől az örökéletű tölgyfájától indult el 2016-ban a példaképnek tekintett nagy előd nyomában, hogy szembesítse a négyszáz év alatt megváltozott világot az egykorival. Ennek a remek ötletnek a megvalósítása időutazás volt Attila számára, mert saját lengyelöldi eszmélkedésének színhelyeit újra bejárhatta.

Tizennyolc éves végzős diákként fordult meg először az ószandeci klarisszák kolostora előtti téren. Megdöbentette, hogy a középkori magyar történelemmel találkozott. A fiatalemberben akkor még talán nem is tudatosodott, hogy ez az élmény életreszóló. És ennek bizonyságául 1999 júniusában ő volt az, aki az ide álmódott székelykaput felállította. És Árpádházi Kinga ezen a II. János Pál pápa megszentelte kapun vezette át a két testvérnépet az új évezredbe. Az Úristen külön megajándékozta Attilát azzal, hogy Kinga szentté avatásának napján őt faggatta II. János Pál arról, hogyan kell a magyar szavakat kiejteni. Karnyújtásnyira állt attól az embertől, aki egyetlen krisztusi mondatával – „Ne féljete!” – világtörténelmet írt.

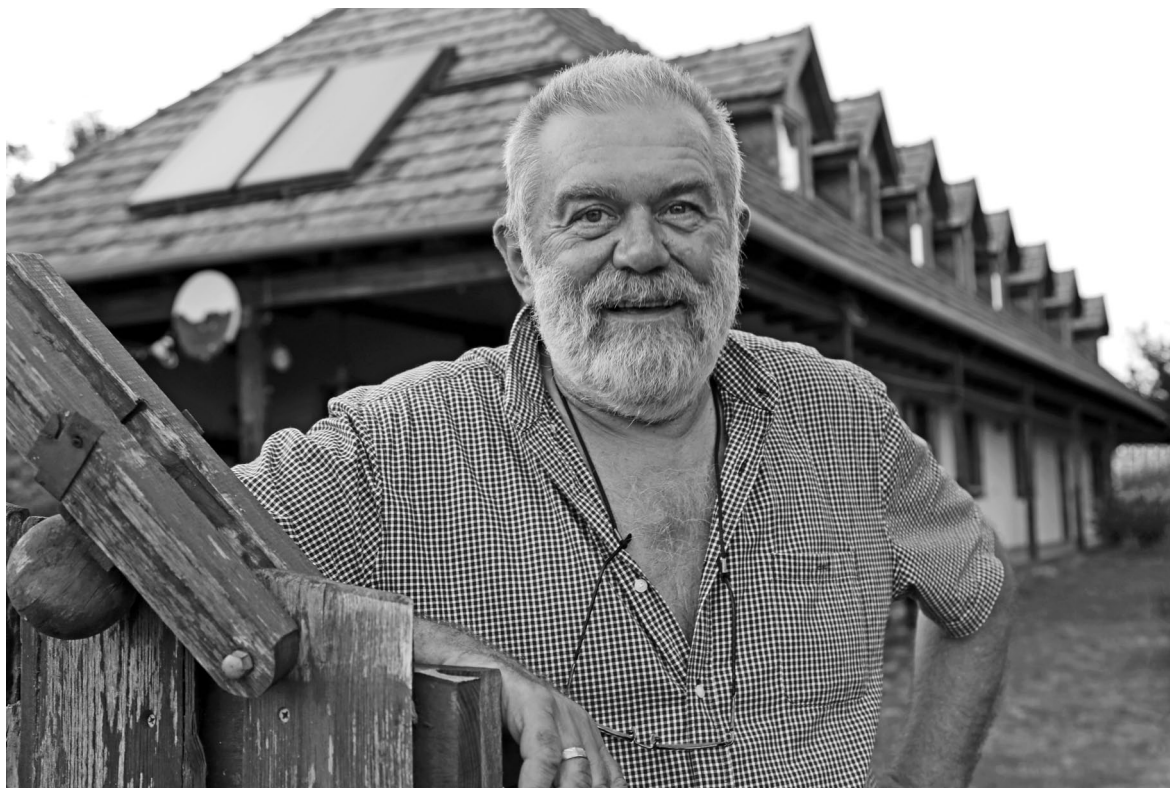
A gimnáziumból éppen kikerült fiatalember a fővárosi Szent János katedrálisban a golyó lyuggatta Krisztus látványa szembesítette a varsói felkelés tragédiájával. A megszenesedett kereszt alatt megjelent előtte a *Hamu és gyémánt* viharkabátos hőse, akit a lengyelek a magyar forradalom lyukas zászlója alatt küldtek a Corvin-közi harcosok megsegítésére. Jó volna majd a varsói és a pesti „szent suhancoknak” emléktáblát állítani – rendült meg Attila akkor ott, abban a romjaiból újjáépített székesegyházban. Ez az álma is megvalósult. A Corvin-közben már évek óta megkoszorúzható az Attila által is kezdeményezett, a lengyel–magyar közös hősiességet hirdető emléktábla. És azt is gondolta, jó volna hírül adni, hogy az első világháború után a magyarságra kis híján végpusztulással fenyegető időszakban is segítségére siettünk a lengyeleknek – maradék erőnkkel és hitünkkel. Ma Varsó központjában, a Helyőrségi Palota falán leleplezett kétnyelvű bronztábla a bolsevikok ellen vívott háborúban a lengyeleknek nyújtott magyar segítségre emlékeztet. Felállításában a varsói magyar nagykövetségen diplomataként dolgozó Attilának is közvetlen része volt.

És Attila azt is gondolta, jó volna kiállításokat szervezni, könyveket kiadni, tudományos konferenciákat rendezni, hogy a lengyelekben tudatosodjék, miért érdemes bennünket tisztelni és szeretni. És amikor a varsói Magyar Intézet igazgatója lett, szerte Lengyelországban

kiállítások nyíltak, könyvek jelentek meg, tudományos konferenciák szerveződtek, baráti és intézmények közötti munkakapcsolatok jöttek létre.

A nagy álmodó, aki hagyományőrzőként legszívesebben Kassai Lajos lovas íászaival nyargalászott volna, hogy Pozsony vidékéről a bajorokat elűzze, vagy páncélt öltve a grunwaldi csatamezőn oltalmazta volna Jagelló Ulászló lengyel királyt és Witold litván nagyfejedelmet, a szerves napi aprómunka odaadó művelőjének bizonyult. Hihetetlen munkabírárság és a munkában példamutató igényesség jellemezte. Amikor az egyetemen oktatott, ezt az igényességet is megtanulhatták tőle diákjai. A munkába vetett hite volt a legrendíthetlenebb. A munka tartja meg a jelent, és teremti

a jövőt. Ez az elv vezérelte akkor is, amikor a meglehetősen reménytelen politikai helyzetben napilapot alapított, akkor is, amikor lehetetlenül rövid határidő alatt le kellett fordítani napjaink fontos lengyel könyveit. Ezek a megbízások az igényesség nyelvi próbatételét is jelentették számára. Gyorsan, pontosan, jól – ez volt a jelszava. Egyszer hosszasan ecsetelte, mekkora örömet lelte a Czuczor–Fogarasi-szótár olvasgatásában. Az 1978 és 1990 között írt *Lengyel naplót* a tényekhez ragaszkodás erkölcsi parancsa mellett nyelvi művesség is jellemzi. Ez a műve, amely remélhetőleg a közeljövőben lengyelül is megjelenik, megkerülhetetlen a magyar–lengyel kapcsolatok történetében. Attila az, akire nem kell emlékeznünk: velünk él.

Szalai Attila (1950–2020. október 28.)